

REDAȚIUNEA.

Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30
Scrisori nefrancate nu se pri-
mesc. — Manuscrisurile se re-
trimt. **INSERATE:** se pri-
esc Adminstrațiunea Brașov și
la următoarele BIROURI de
ANUNȚURI: în Viena la M.
Dukes Nachf., Heinrich Scha-
lek, Rudolf Mosse. — În Bu-
dapesta la Ekstein Bernát,
Julius Leopold, Blockner I.
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarifa și invo-
iață. **RECLAME** pe pag. 8-a.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL LXXIII.

Telefon Nr. 226.

ZIARUL APARE ÎN

fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 C. pe 6 luni
12 C. pe trei luni 6 C. Nrii
de Duminică: 4 C. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10.
Nrii de Duminică 8 fr. 1 an
Se prenumără la toate ofi-
cile postale din löntru și
dinafară și la domnii colec-
tori. — Abonamente pentru
BRASOV: ADMINIS-
TRAȚIUNEA în PIATA-MARE
târgul Inului Nr. 80. etagiul
I. pe an 20 C. pe șase luni
— 10 Cor pe trei l. 5 Cor. —

Nr. 36.

Brașov, Miercuri 17 Februarie (2 Martie)

1910.

Cătră on. cetitori!

Cu numărul prezent mi-s-a în-
credințat mie conducerea vechiului
nostru organ național „Gazeta Tran-
silvaniei”. Știu, că am luat asupra
mea o sarcină grea, dar mă voi sili
incât îmi vor ajunge puterile, a purta
cu vrednicie această sarcină.

Am credință în ajutorul lui
Dumnezeu, am iubire nestinsă pentru
poporul românesc și încredere nestră-
mutată în trăinicia lui și am râvnă
de muncă și conștiințozitate. Răzi-
mat pe aceste și cu ajutorul prețios
al iubitorilor mei colegi din redacție și
al stimatilor colaboratori și sprijini-
tori ai „Gazetei”, sper, că voi pu-
tea ținea acest organ la nivelul, la
care l-a ridicat regretatul și în veci
neuitatul nostru Dr. Aurel Mureșianu.
Pe acest vrednic bărbat l-am admi-
rat încă de tinăr, l-am urmat în
multe în cariera mea ziaristică și
acum tot pe urmele lui voiesc să
calc.

Să facem cu toții și pe mai de-
parte „Gazeta Transilvaniei”, așa
cum a fost până acuma: o sentinela
trează în valurile politice naționale,
o luptătoare neșovăitoare întru apă-
rarea și eluatarea drepturilor națio-
nale, un far luminător și îndreptă-
tor al națiunii noastre.

Dumnezeu să ne ajute!

Silvestru Moldovan.

Cerșitori....

Un vaiet de durere și de despe-
rare răsună de pe pusta Ungariei.
Acolo, unde pământul e roditor și
binecuvântat de D-zeu, poporul a a-
juns, nu la lipsă — căci lipsa e sim-
țită în țara întreagă — dar la cea
mai mare mizerie, la foamete.... E
vorba de comuna Balmazujváros, din
comitatul Hajdú. Ziarele maghiare
dau date înfiorătoare despre sta-
rea populațiunii maghiare din a-
ceasta comună. — Numărul locui-
torilor, aproape toți agronomi, este
de 14 mii, și teritorul hotarului face
45.111 jugăre catastrale. Dar împăr-
țeața acestui teritor este următoarea:
38.483 jugăre cat. sunt proprietate
mare, între cari 18.000, o singură
moșie, fidei comis, pământ inaliena-
bil al lui Andor Semsey. Din ceea ce
au oamenii din sat, 2576 este pă-
șune comună, iar din rest o parte
mare e teren nesipos, necultivabil.

Poporul a cerat să se ajute,
voind să ia în arândă o parte mare
din domenii, dar nu îi s-a dat decât
abia 11 mii de jugăre, pământ
slab, pe când pământul cel mai pro-
ductiv în extenziune de 26 mii de
jugăre, îl au în stăpânire de ani de
zile mai mulți arândăși.

În astfel de împrejurări, natural
că țărani au dat îndărăt, până ce
acum au ajuns la sapă de lemn. Pe-
ricolul foametei s-a semnalat de mai
înainte guvernului. Locuitorii au în-
aintat încă în Decembrie a. tr, prin
oficiul de vicecomite, o rugare la fo-
stul ministru de interne Andrássy,
cerând ajutor. Andrássy însă n-a ți-
nut de vrednici pe „țărani proști” să
se ocupe cu jalba lor și nu le-a dat
nici un răspuns. Cum să și putea în-

tâmpla aceasta, când marele proprie-
tar Semsey este rudă cu „Măria sa”...
Astfel s-a ivit foametea în comună.
Oamenii trăiesc de luni de zile în
cea mai neagră mizerie. Zilele tre-
cute s-au dus 80 de femei la primă-
rie și între vaiete și plânsete au cer-
șit pâine, spunând că le mor copii
de foame. Notarul comunei a consta-
tat, că plânsoarea e adevărată, chiar
mai mult, a aflat, că din cele 80 de
femei 16 înse, ele și copii lor, n-au
avut ce mânca nimic nici în ziua
premergătoare.

Poporul ajuns în o astfel de mi-
zerie, auzind, că s-a schimbat guver-
nul, voiește să-și încerce norocul cu
o nouă jalbă la ministru, dar cum
și-a pierdut încrederea în cei ce con-
duc destinele țării, a înaintat o ru-
gare la Majestatea Sa, cerând să se
caseze fidei comisul lui Semsey și
moșia să se vândă lor parcelată, ca
după munca mânilor să-și poată ago-
nisi cele mai de lipsă pentru traiu...

Iată un caz dureros, care mai
mult ca ori și ce ilustrează starea
mizerabilă, la care am ajuns sub oblă-
duirea guvernelor oligarhice maghiare
și la care a pus capacul coaliția, „ma-
rele guvern național”. Acest guvern,
cum știm, își luase de țintă a crea
o Ungarie independentă, fericită, și a
creat o țară de țărani cerșitori... Căci
cazul dela Balmaz-ujváros nu e sin-
gular în largul acestei țări. Nu de mult
s'au auzit țipete de disperare din Bi-
hor, unde se ivise de asemenea sta-
fia îngrozitoare a foametei. Iar dacă
vom merge tot pe calea, pe care ne-a
dus coaliția, ea va apare și pe aiurea.
Politică de drept public, fără sfârșit
și fără rost, „eluptamente naționale”,
chimere — de o parte, iar de altă
parte băta de cerșitor în mâna po-

porului — iată ce a lăsat coaliția
drept moștenire.

Dar să ne întoarcem puțin pri-
virea în o altă parte. Înainte cu vre-
două săptămâni un vapor de-al so-
cietății Cunard a plecat din Fiume la
America, trecând în calea lui pe la
măturile Italiei. Pe bordul vaporului
se afla între călători și o „celebritate”
a Ungariei, contele Apponyi. El n'a
mers la America, ci s'a oprit pe pă-
mântul Italiei. Acelaș lucru s'a repetit
zilele acestea, cu deosebirea, că pe
bordul vaporului era de astădată o
altă „ilustritate”, fericitorul de țară,
contele Andrássy. Pe aceleași va-
poare însă își făceau calea la Ame-
rica, indesuiți ca în cazemate, și câte
o mare ceată de misera plebs contri-
buens, sute de emigranți din Ungaria.
Aceștia n'au descins în frumoasa țară
a lui Dante, ci și-au continuat calea
spre lumea nouă, ca să-și câștige prin
muncă un codru de pâine, ce patria
nu li-l mai dă. Aceștia și-au părăsit
satele, familiile, rudele și prietini, și-au
părăsit vatra părintească, căci altcum
ajungeau și ei la soarta nenorociților
din Balmaz-ujváros.

Oare cei doi conți călători auzit-
au cântecele de jale și cuvintele de
durere ale celor ce părăseau patria
din pricina lipsei și neajunsurilor?

Și oare aud ei vaietele de dis-
perare, ce răsună din depărtări, din
Balmaz-ujváros și din alte locuri ale
mizeriei?

Nu le aud, căci nu voiesc să le
auză!

Adânciți în privirea cerului azur
de sud, și în verzura rădiurilor de
cipreși și portocali ai Italiei, ei — ca
și alți soți de-ai lor — se pierd în
reveria „gloriei” închipuite, ce a tre-
cut și nădăduesc a ajunge când-va

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

„Cartea” lui Maiorescu.

Aminții din viața de student,
de I. C. Panțu.
(Fine).

Vremea trece. Unii dintre noi se du-
ceau, alții veneau. Viena era pe atunci un
centru cu deosebire al tinerilor din Aus-
tro-Ungaria, un centru, unde puteam as-
cultă fie-care din noi liniștit „știința apu-
sului” într-o limbă cultă, într-o limbă eu-
ropeană. Se prevedeau semne, că pentru
noi, din jumătatea de răsărit a monarhiei,
se va pune un zid și nu peste multă vreme
vom fi despărțiți de acel centru de cultură
germană, de cultură europeană, dela care
și-a câștigat lumina mulți dintre bărbații
noștri din trecut.

Eram pe gătate.

Pentru a conveni, noi între noi, odată
pe săptămână, se alcătuiseră — pot zice tot
cum după exemplul „Junimeic” din Iași —
un club, în care se cetiau și discutau lucrări
din diferite specialități: pedagogie, litera-
tură, medicină, economia politică, istorie,
estetică etc. Era un fel de convenire la un
ceas, unde ne petreceam timpul instruân-
du-ne reciproc. Mi-aduc aminte de confe-
rența D-rului E. Codru-Drăgușanul din fi-
siologie, a lui Haliță din pedagogie, a lui

Paul, despre „novelă și roman” și despre
„clasicism, romanticism și naturalism”.

După convenirile acestea, cari durau
cam două ore, ne duceam cu toții la vre-o
cafenea, la vr'un local de bere și ne con-
tinuam „vorba”, câte-odată, până târziu.
Prima convenire, după cât știu, a fost la
colegul I. S. Paul. În club purtam fie-care
un nume dela „Arbore”, unul se chema
Ramură, altul Mugur, Vlăstar, Rădăcină,
Creangă etc., eu mă numiam Frunză. Nu
aveam statute; putea intra în club, ori și
cine era propus de noi, și, la început, după
cât mi-aduc aminte, destinasem pe Dr. E.
Codru-Drăgușanul ca prezident al clubului.

Frumoase amintiri am din acele în-
truniri, în cari conveniam deocamdată vr'o
14 înși.*) Cu timpul, dorind și alții să fie

*) Anume: I. S. Paul, profesor în Iași, Dr.
E. Codru-Drăgușanul, medic în Sinaia, Simion
Pop, fost inginer silvic în România, de prezent în
Năsăud, Dr. D. Stefan, avocat în Sebeș, Dionisie
Făgărășan, blândul, cumintele și zelosul exhorta-
tor și profesor de religie din Brașov (†), Dr. Ciril
Vulcan, fost avocat în Reghin (†), Emilian Po-
povici, fost inginer în România (†), N. Popovici,
fost profesor de muzică în Brașov (†), Dr. I. T.
Mera, fost medic în Karlsbad (†), Silvestru Mol-
dovan, fost profesor în Brașov, redactor la „Foaia
Poporului” din Sibiu, „distins” cu închisoare
de stat în Seghedin, directorul de astăzi al „Ga-
zetei Transilvaniei”; Septimiu Albini, fost re-
dactor la „Tribuna” din Sibiu, „distins” cu în-
chisoare de stat în Seghedin, de prezent funcțio-
nar la Academia română din București, Iuliu Moi-

cu noi, mărisem atât de mult clubul, încât
nu aveam putință de a-l mai ține în vr'una
din modestele noastre locuințe și astfel
deodată l'am disolvat și am trecut cu toții
în societatea „România Jună”, unde și așa
eram membrii și aveam încăperi mai po-
trivite.

Pe atunci era prezidentul nostru la
„România Jună” brașoveanul d-l Dr. C.
Popasu. Mai fuseseră prezidenți brașoveni:
V. Voina, actualul protopop al Brașovului
și în mai multe rânduri d-l Dr. Sterie N.
Ciurcu.

Se apropia sfârșitul anului 1882. Unii
dintre noi aveau să plece pentru totdeauna
din Viena și ne gândeam să nu ne des-
părțim numai așa rece, ci să ne zicem un
adio mai cald, să ne despărțim în urma
unei petreceri mai mari, manifestându-ne
convingerile noastre în public.

Fără multă vorbă s'a făcut propune-
rea, să se dea o serbare în onoarea „Jun-
imeic” din Iași și a organului său „Con-
vorbiri Literare”, care exista de 15 ani de
zile. Propunerea aceasta spontană, venită
din partea unuia dintre noi, a fost primită
unanim de societatea noastră.

Această sărbătoare a fost o caldă ma-
nifestare, prima manifestare publică față
de „Junimea” din Iași, față de „Convorbiri-
sil”, fost director al gimnaziului din Slatina, de pre-
zent custodele muzeului etnografic din București,
S. M. Haliță, profesor de pedagogie, fost redactor,
la foaia pedagogică „George Lazar”, azi inspektor
general al învățământului primar din România.

rile Literare” și cu deosebire față de ca-
pul „direcției nouă”, față de d-l Titu Ma-
iorescu. „Frumos a sunat acel cântec săr-
bătoresc din Viena”, care s'a auzit departe
în Ardeal, în Bănat, în Țara ungurească
și în tot locul unde erau Români.

Programul a fost lute făcut. Era vorba,
să conlucre, întru cât se poate, tineri din
toate părțile locuite de Români. Astfel s'au
angajat spontan, — cum a fost și propu-
nerea făcută și primită — S. M. Haliță,
stipendist dela Năsăud, D. Brătianu, din
România, I. T. Mera, din Ungaria, Sim.
Pop, dela Năsăud, N. Popovici, din Bănat,
Septimiu Albini, stipendist dela Blaj și eu,
dela Brașov.

Serbarea*) s-a ținut în 17 Iunie st.
n. 1882.

*) După-ce se termina partea oficială a șe-
dințelor noastre, urma de regulă partea veselă, cu
cântece și glume. Se cetia și o foaie umoristică,
scrisă cu mâna „Urzica”, redactată de E. Popovici,
cu colaborarea mai multora dintre noi. Se cântau
doine și hore. Ne plăcea mult:

„Vrăbiuță de pe deal,
Sboară degrab' în Ardeal” etc.
sau haziul cântec de prin Țara Oltului:
„Vine hu-hulpea dela mu-munte
Cu căru-ruța de cucu-cute” etc.
și altele. Totdeauna se cânta și imnul „România
June”:
„Pe al nostru steag e scris unire”...
făcut de A. Barseanu. Era o plăcere pentru noi să
ascultăm pe tenoristul N. Popovici, care cânta și
la „operetă”, la Kartheater.

iarăș la stăpânire, la puterea, de care s'au despărțit atât de greu...

Oameni de teapa lor, impetriți în cadre aristocratice, nu vreau să știe nimic de mizeria de prin țară, nu voiesc să asculte glasuri tânguitoare, și nu voiesc nici să asculte, nici să priceapă vocea vremii.

Oare o va asculta, o va pricepe bărbatul noii situații, contele Khuen-Héderváry? Dacă nu, îl va mătura și pe el voința cetățenilor și spiritul timpului.

Acțiunea Lugojenilor. Congregațiunea extraordinară a comitatului Caraș-Severin, care se va ocupa între altele și cu rescripțiile noilor miniștri precum și cu scrisorile de adio ale foștilor miniștri, va avea loc Sâmbătă în 5 Martie n. D-nii Dr. G. Popovici și Dr. V. Branice au convocat pe Vineri seara, 4 Martie n. la o consfătuire pe membrii congreghției comitatului Caraș-Severin, aparținători partidului național român, fiind mai multe chestii importante de discutat în interesul procedurii unitare și solidare.

Conziliu ministerial comun. Luni, în 28 l. c. s'a ținut în Viena un consiliu de miniștri austriaci și ungari, sub prezidenția lui Aehrenthal. Dintre miniștri ungari au luat parte Héderváry, Hieronymi, Lukács și Serényi. S-au discutat toate chestiile privitoare la legăturile economice-comerciale ale monarhiei cu străinătatea, îndeosebi cele cu România și statele Balcanice. Deciziuni meritorice însă nu s-au luat.

Partidul Iusth și votul universal. În manifestul lansat de partidul Iusth, despre care am făcut amintire ieri, se fac declarații referitoare și la votul universal.

Partidul, — se zice în manifest — e pentru a să face fără amânare introducerea votului universal și egal. Condamna pluralitatea, care ofere favoruri numai oligarhiei și plutocrației.

În manifest e încunjurat consecvent termenul de »*vol secret*«. Partidul Iusth are și el rezerve și mai pe sus de toate are răcoare de un sufragiu universal european, pe temeuri largi.

Știri politice din România. Din București ni-se scrie: În recentul consiliu de miniștri s-a stabilit ca după discuția legii, relativă la Contenciosul administrativ, camera să ia în discuție legea sanitară și apoi bugetele.

De asemenea s-a hotărât să se depună la Senat legea contractului muncii propusă de

d-l Orleanu. Alte proiecte, ce n-au fost încă depuse în parlament, nu se vor mai propune în actuala sesiune.

D-nul Brătianu e hotărât să încheie sesiunea corpurilor legiuitoare la 15 Martie v. Până atunci d-sa voește să fie votate toate proiectele depuse, în plus legea contractului muncii care e în studiu. Dacă va fi nevoie, se vor ținea și ședințe de noapte.

— D-l Vintilă Brătianu va fi cooptat director al Băncii Naționale în locul decedatului Eugeniu Carada. Se afirmă că d-l Saita va fi ales primar al Capitalei în locul d-lui V. Brătianu. Pretențiuni serioase pentru primarul Capitalei mai are și d-l C. Costescu Comăneanu, care e vicepreședinte al Senatului.

Un răspuns.

D-l avocat Dr. Emil Babeș ne roagă să dăm loc următoarelor lămuriri:

Prea Stimată D-le Redactor!

Sub titlul »*Din Selagin*«, ziarul D-V. publică o scrisoare deschisă a veneratului d-n protopop Ioan Papiriu Pop, adresată mie, referitor la studiul »*Diagnoza*«, la care scrisoare, nu numai considerațiunile de curtoazie, dar și momente obiective, îmi impun să răspund.

Înainte de toate îmi permit să observ, că scrisorile »de aderență« cuprinse în op, reproduce și de m. preț. ziar al D-V. nu se refer la opul »*Diagnoza*«, ci la alte manifestări ale mele precedente, pe deplin consunătoare cu cele expuse de »*Argus*« în broșura citată de vener. d-n protopop.

Prin publicarea acestor *Făcări remarcabile*, am intenționat a demonstra teza, de multe-ori trasă la îndoială de unii conaționali ai noștri sceptici, că și între maghiari se află mulți bărbați de frunte, cari apreciază nuzințele mele, și condamnă politica guvernelor precedente față de naționalități.

Scrisorile ale consăngenilor noștri (Români) am aflat de prisos a le publica fiind un lucru natural, că toți cei de bună credință aderează la unele manifestări și nuzințe, congruente cu interesele neamului.

Între principiile propagate de »*Argus*« și cele cuprinse în opul meu nu cred că s-ar afla vr-o disarmonie sau vr-un contrast, după ce eu, care din capul locului m-am identificat cu vederile expuse în broșura lui *Argus*, și în opul meu m-am provocat de repetite-ori la acestea; nu simț deci lipsa unei ediții noi, nici de întregire a opului, după ce și din scrisorile — primite din toate părțile locuite de Români — referitoare la acel op m-am con-

vins, că ideile mele expuse au fost pe deplin apreciate de mulți factori competenți ai vieții noastre publice.

Spre ilustrarea tezei îmi permit a produce și a recomanda prețuitei atențiuni a vener. d-n protopop scrisoarea unui fruntaș ilustru al neamului, bine cunoscut (tocmai din patria mai îngustă a d-lui protop) tot din tagma înaltului cler și veteran al națiunii, care m-a distins cu următoarele șire mult prețioase și instructive.

(D-l Babeș ne trimite originalul acestei scrisori, în care autorul A. B. aduce elogiul d-lui Babeș pentru opul d-sale »*Între-adevăr distins și între împerejurările noastre politice de azi de o ponderosită profetică privitor la viitorul neamului și bisericăi noastre române*« și li dorește ca munca începută să-i fie încoronată cu rezultatul »*însetat de națiunea noastră*«.

Budapesta, în 13 (17) Febr. 1910.

Cu deosebită stimă:
Dr. E. Babeș.

Concertul din Cluj.

— Raport special —

Cluj, 28 Februarie n.

Duminecă seara, 27 a lunii acesteia a avut loc concertul corului »*Reuniunii sodalității români*« de aici cu concursul orchestrei militare a regimentului 62 de infanterie.

Public numărös și ales. Inteligența Clujului, aproape toată; — cu toții s-ar putea?... Delegați ai altor reuniuni de meseriași, intelectuali de prin jur și țărâ-nime multă din loc. De altcum interesul vădit față de acest concert a întrunit odată la oaltă românimea în Cluj în așa chip, că în vâlmășala mulțimei fără aranjament și în vâltoarea îndesălii fără seamăn, cu acest sărbătorec prilej, chiar și bietul raportor al »*Gazetei*«, s-a simțit prea mângăiat, că în sfârșit își putu stabili un punct de echilibru la marginea dinspre fund a întinsei sale dela »*Redută*« de unde putu să admire, cu multă răbdare, înșflefăirea pentru un lucru bun și folositor neamului. S-a și adunat o sumă însemnată atât prin contribuiri, înainte, cât și seara la cassă, prin schimbul biletelor celor cari au luat parte și trebuie să lăudăm rezerva conducătorilor reuniunii dela mai mari cheltueli. Să mi-se permită însă o observare. Întreb anume pe cei cari ar trebui să știe, că oare când vom înțelege și noi rostul pressei mai pre sus de toate?... Când vom ajunge să dăm locul cuvenit aceluia, dela cari cerem cam... cam... prea multe?!

Pentru aceea însă, noi, vom înfățișa icoana lîmpede a reușitei frumosului concert, care arată, în mare parte hărnicia, dragostea și însuflețirea, care a călăuzit acest cor bine închiegat, aproape numai din meseriași sub conducerea d-lui contabil *Lupoai*, care prin astfel de fapte frumoase și rodnice, ar putea ajunge la

o desărire din ce în ce mai mare în conducerea unui cor bun.

Preludiu la »Moisă Păcuraru« de Dr. I. Cl. Iuga, executat cu multă fineță de orchestra militară, a deschis programul bogat și variat.

Corul mixt al reuniunii a făcut apoi să răsune în largul salei accentele populare, de un deosebit farmec, din admirabila compoziție a măiestrului G. Dima »*Hai în horă*«, care a deslăntuit multe aplauze.

D-șoara *Mariți Topan*, acompaniată la pian cu mult sentiment de d-na *Maria Gizela Vilt*, ne-a cântat într-un glas dulce și atrăgător, c-un vădit temperament de bină, două bucăți din popor: »*Dorul de țeară*« și »*Dragu-mi bădița înalt*« de Dr. I. Cl. Iuga, secerând un succes, care nu puțin ar încânta și pe o artistă.

Un punct reușit au fost și compozițiile »*Ano Leano*« de Iuliu Crișan, dar mai ales »*Neică Neculiță*« a compozitorului nostru *Iacob Mureșianu*, profesorul de muzică dela Blaj, care a produs furtună de aplauze, executate fiind ambele cu rară precizie de cătră corul mixt al reuniunii.

D-șoara *Mariți Ursuleac*, ne-a delectat cu un solo de sopran.

În pauză orchestra militară a executat o »*Ouvertură*«, care a plăcut mult.

D-l *Solomon* medicinist ne-a cântat apoi, acompaniat la pian de d-na *Vilt*, un solo de bas. Glasul limpede, puternic și neferat, a cucerit șgomotoase și vii aplase.

Remarcăm soliștii din compoziția »*Negruta*« de I. Vidu, d-șoara *Ursuleac*, un sopran fin și d-l *L. Bancu*, un bariton puternic.

D-nii *Ioan Lupu* (tenor) și *Solomon* (bariton) au cântat în duet bucata: »*Cât ași dori*«, într-o perfectă armonie și într-o deslușită modulație de glasuri curate și rafinate.

În sfârșit, ca punct de forță, ca o coroană a unui succes strălucit a răsunat în tot cuprinsul salei »*Brumărelul*« d-lui *Mureșianu*, frumoasa baladă pentru cor mixt, cu soli: D-șoara *Mariți Topan* (sopran) și *L. Bancu* (bariton), acompania-ment de pian și de orchestra militară, un »*cap de operă*«, condusă de însuși conducătorul orchestrei militare cu cea mai vădită dibăcie. »*Brumărelul*« a cucerit sufletele! Aplauzele nu mai voiau să înceteze, publicul estaziat, ca-n vraja celei mai vișătoare reverii cerea repetarea admirabilei balade și numai atunci se liniști, când își pierdu toată nădejdea de a o mai auzi încă odată! — Negreșit, că admirația și cuvântul nostru de închinare celei mai desăvârșite arte românești revine distinsului nostru măiestru, modestul profesor de muzică din Blajul istoric! — Vom ști însă aștepta după merit mărimea sufletului acestui artist? Ori ne vom tângui, — ca de atâtea-ori până acuma — după moarte?!

Dar, să nu uităm: solistele au primit frumoase buchete de flori; conducătorul corului a fost răsplătit cu un semn al debutului, care ar fi simbolizat — laurii succesului.

După o vorbire scurtă a presidentului C. Popasu **) a urmat programul hotărât de noi, care a fost destul de extins și de tot semnificativ pentru împrejurările de atunci, căci pe când la serbarea pentru V. Alexandri, au conlucrat mai cu seamă Brașovenii, la această serbare au colaborat aproape numai colegii noștri veniți dela alte școli.

Au fost două cântări și două declamațiuni; s-a declamat legenda lui Alexandri »*Înșiră-le mărgărite*« de S. Pop și prima parte din »*Scrisoarea a treia*« a lui Eminescu, dacă nu mă înșel, pentru întâia dată se declama în public o piesă a marelui poet Eminescu. A urmat apoi disertațiunile, cari au fost trei.

S. M. Halilă a vorbit despre însemnătatea criticii lui Maiorescu, și principiile direcției nouă; I. T. Mera a vorbit despre scriitorii grupați în jurul »*Convorbirilor*«, despre însemnătatea lor și despre diferitele ramuri de literatură și știință, cultivate de »*Junimea*« din Iași, despre scriitorii populari și despre traduceri făcute. În fine S. Albini a tratat în special poezia, a desfășurat ideile din cartea lui Maiorescu: »*Poesia română*«, și a încheiat cam astfel: »*În urmă veni T. Maiorescu, care deși tânăr, cu o energie bărbătească, observând ager că poezia noastră nu corăspunde regulilor estetice, se opuse spiritului fals, ce întrase în scrierile noastre literare; ne învață a face deosebire între poet și poet*

**) Medic în Caransebeș.

și este primul Român, care în general ne dă nouă Românilor bune reguli de estetică. Crescut în străinătate a fost mai puțin influențat de curentul literar, ce era la Români, de aceia mai ușor a putut cunoaște scâcerile aceluia curent... Însemnătatea acelor reguli... se poate vedea din rezultatele, ce le avem în literatură. Cu satisfacțiune vedem, cum pe zi ce merge, poeziile bune se înmulțesc, iar cele rele din ce în ce dispar din literatură noastră, vedem cum tot mai mult străbate la poporul nostru gustul de o cetă lucruri bune.

Reînviind manifestarea noastră, făcută la 1882, nu pot să nu rețin în aceste »*Amințiri*« ale mele frumoasa încheiere a disertațiunii amicului Halilă.

După ce vorbește despre însemnătatea criticii lui Maiorescu, continuă astfel: »*Voiesc să termin printr-o reflexiune, asupra stării noastre mai cu seamă dincoace de Carpați. Să ne întrebăm pentru ce principiile »*direcției critice*« nu sunt adoptate peste tot locul, pentru ce o mare parte din tinerimea ardeleană și bucovineană vorbește și scrie într-o limbă lipsită de dulceața și farmecul limbei lui Alexandri, Negruzzi etc. pentru ce scrierile autorilor noștri... sunt încă prea puțin cunoscute și apreteiate de noi? Răspunsul la această întrebare este ușor de aflat. Tinerimea este un product al creșterii; în juneț omul este asediat, am putea zice, de o mulțime de afecțiuni; tot ce este împrejurul său îl mișcă și îl mișcă puternic, influențează asupra sa cu atâta tîrie încât îi mar-*

chează caracterul. Mai târziu e silit, să volască așa, să-i placă, să citească așa, după cum i s-a format gustul în școală. În școlile noastre nu este introdusă peste tot o lectură aleasă din scrierile noștri cei mai bun... și cunoscut este, că numai lectura opurilor, scrise într-o limbă frumoasă și de o valoare neprețioasă în privința conținutului nobilitează sufletul, înalță fantasia și desvoaltă judecata. Poeziile lui Alexandri, Alexandrescu, Eminescu, criticile lui Maiorescu, prosa lui Odobescu, Bălescu, nuvelele lui Slavici, Negruzzi și Gane, povestirile lui Creangă și Ispirescu n-ar trebui să lipsească din nici o școală, n-ar trebui să lipsească, zic, de pe masa nici unui Român bun... este o pată, care cu greu o vom putea spăla înainte viitorului, că scriitorii noștri de frunte sunt și astăzi în multe părți prea puțin cunoscuți și apreteiați după adevărata lor valoare... Apoi încheie: »*Not, cari suntem convinși de rezultatele binefăcătoare ale acestei direcții, să introducem principiile ei peste tot locul și să combatem experimentele, ce se mai fac pe contul progresului nostru*«.

Printre frumoasele lucrări, cetite în acea solemnă zi de luni, s-a cetit prin mine un capitol din »*cartea*« lui Maiorescu, capitolul: »*În contra direcției de astăzi în cultura română*«, ca semn de aprobare și recunoaștere sărbătorească față de »*noua direcție*«, tocmai în mijlocul acelei societăți, care odinioară combătuse pe marele critic.

Serbarea aceea, putem zice acum: »*primul jubileu al »Convorbirilor*«, a avut binefăcătoare urmări pentru noi din Ardeal și Țara ungurească. Cei de-acasă, din centrele unde Maiorescu fusese combătut, vor fi început să mediteze mai cu dinadinsul și cu deosebire se vor fi cugetat la frumoasele povești, date de Halilă, care recomandă, ca tinerimea să fie crescută în spiritul lui Maiorescu; mulți din cei de-acasă, ascultând caldele vorbe spuse de tinerii de la Viena, vor fi mai deschis încă odată »*cartea*«, care ne-a pus pe-o cale bună și sănătoasă.

Societatea noastră a primit din Iași o caldă scrisoare din partea d-lui redactor al »*Convorbirilor*«, Iacob C. Negruzzi, o telegramă, dorind »*trai lung și prosperitate României June*«, iscălită de Negruzzi, Pogor, Gane, Culian, Naum, Vărgolici, Pompiliu, Creangă și Missir, o depeșă de la d-l Titu Maiorescu, ca răspuns la salutare noastră telegrafică, ce i s-a fost trimis în decursul »*serbării*« în mijlocul unui entuziasm și bucurii, ce nu se poate descrie, și în fine s-a mai primit și o telegramă scurtă de la Brașov, datată: 17 Iunie, de următorul cuprins: »*Salutăm pe cei adunați în onoarea »Junimeii« din Iași; mai curând sau mai târziu lumina trebuie să iasă învingătoare. Trăiască Convorbirile, iscălită de foști membri ai României June din Viena: N. Pilița, V. Voinea, Dr. G. Bulescu, Ciprian Porumbescu, I. Socaciu, G. Chelariu și Andreiu Bărsăanu*«.

De la Blaj și de la Năsăud, — deși

Meritul de căpetenie îl vom atribui însă fără îndoială d-lui președinte al acestei reuniuni, Eugen P. Păcurariu, care și-a pus toată osteneala și a jertfit mult timp pentruca reușita concertului să fie deplină.

După încheierea programului, cam pe la zece și jumătate, tineretul s-a pornit pe joc...

Delascorta.

ȘTIRI.

— 16 Februarie v.

Concertul de mâne al d-nei Lucia Cosma. Stând în ajunul concertului distinselor noastre cântărețe, ținem să mai reproducem astăzi următoarele șire elogiase apărute în ziarul »Universul« despre concertul d-nei Lucia Cosma, dat în Ateneul din București:

»D-na Lucia Cosma a dat aseară la Ateneu concertul său și s-a arătat din nou, cântăreata cu vocea caldă și mlădiaoasă și cu școală superioară.

»Pe rând, în aria din »Il re pastore« de Mozart, în aria nebunii din »Lucia«, în lied-uri germane de Brahms și Strauss, în romanețe franceze de Frank și Coquard s-a dovedit, că posedă și o tehnică remarcabilă de soprano lejeră și stilul francez și german al muzicii de salon, în care d-na Cosma pune pe lângă multă inimă, o fineță și grăție nespūsă.

»Aclamațiunile vii din tot cur-ul sărei s-au transformat în ovații la auzul melodiilor populare din Ardeal, în interpretarea cărora pune o sinceritate de sentiment și o nobleță de o rară poezie...

Petrecerea »Asociațiunii« meseriașilor noștri. Conduc de dorința de-a strânge legăturile de cunoștință și prietinie între membrii vechii noastre Asociațiuni pentru sprijinirea învățăcelilor și sodailor români meseriași din Brașov, harnicul comitet al Asociațiunii a hotărât să aranjeze Sâmbăta viitoare o convenire socială, lansând prin ziarul nostru următoarea invitație:

Comitetul »Asociațiunii« pentru sprijinirea învățăcelilor și sodailor români meseriași în Brașov, aranjează **Sâmbăta în 20 Martie v. (5 Martie n.) a. c. o convenire** împreună cu o mică producțiune, după care urmează dans, — în sala restaurantului »Gewerbeverein« lângă promenada de jos. **Incepul la 8 ore seara. Intrarea este liberă.**

La aceasta convenire sunt invitați a lua parte toți membrii Asociațiunii amintite, precum și măiestrii români dinpreună cu stimatele lor familii, și sunt binevăzuți toți sprijinitorii cauzei meseriașilor noștri.

Invitări speciale nu se trimit.

Precum suntem informați s-a alcătuit și un frumos program și prin urmare nu rămâne alta decât ca românii brașoveni să-și împlinească datorința lor luând parte în număr cât mai mare la această serată a Asociațiunii meseriașilor noștri.

O importantă mișcare în armata română se va face pe ziua de 1 Aprilie a. c. v. A. S. R. Prințul Ferdinand va fi numit inspector general al armatei, post nou creat. În această calitate A. S. va avea un cabinet compus din mai mulți ofițeri, cari se vor ocupa, între altele, și cu invitățile în armată. În privința atribuțiilor acestui cabinet unii propun ca el să dea numai avizuri, alții însă sunt de părere ca el să fie un adevărat cabinet militar ca în Germania.

Tot cu pțilejul acestei mișcări se vor face unele schimbări la comandamentul corpurilor de armată. Astfel d-l general Wartiade, comandantul corpului III de armată, va trece ca comandant al corpului II în locul A. S. R. Prințul Ferdinand; d-l general Lambrino, actualmintre comandant al diviziei Botoșani, va fi înaintat comandant al corpului III de armată; iar d-l general Coandă, după cum am anunțat la timp, va fi numit comandantul noului corp de armată, al V-lea, care se va înființa în curând.

Necrolog. În Năsăud a încetat din viață în 23 Febr. n. **Vilhelmina Ștefanuțiu n. Felmer** după un morb greu în al 48-lea an al vieții și în al 20-lea al fericitei sale căsătorii. În mormântarea a avut loc în 23 Febr. n. 1910. Odihnească în pace!

Petrecere în Alba-Iulia. Inteligența română din Alba-Iulia invită la reprezentațiunea teatrală, urmată de dans, ce va avea loc Duminecă, la 6 Martie n. a. c., în sala Redutei orașenești din loc. Venitul e destinat despărțământului local al »Fen-dului de teatru«.

Se vor juca piesele: »Cinel-Cinel« comedie într-un act, de V. Alexandri și »Drumul de fer«, comedie într-un act, de V. Alexandri.

Demonstrație în contra unuia detractor al lui Christos. Acum câteva săptămâni profesorul de filozofie din Karlsruhe, Graefe, a ținut la Berlin o conferință, în care vorbind despre Isus Christos, a afirmat că tot ce se spune în legătură cu numele acestuia este numai un mit. Aceste afirmațiuni au produs un adevărat scandal, și au dat prilej la mari demonstrațiuni populare în contra lui Graefe. Marti s-au adunat la cercul Busch din Berlin peste 10 mii de oameni, care au protestat în contra batjocurii aduse Mântuitorului de profesorul Graefe. La această întrunire a asistat și ministrul cultelor al Prusiei cu soția sa.

Apollo-Bioscop. Mercuri în 2 și Joi în 3 Martie 1910: Primul concert al muzicii regimentului al 2-lea. Vanătoarea de urși în munții Pyrenei (sport). Glume de marinari. Iritațiunea interzisă (humor) Belgrad (vedere). Norocul lui Pali (humor). Serbări de copii în New-York (vedere). În adancimile pământului (col.) Dragostea unei sclave (dramă col.) Drumul, care duce în Paradis (dramă). Vineri și Sâmbăta program nou.

Se caută un biliard uzat, cu tacuri și bile. Să fie în stare bună. Cei, cari au de vânzare un astfel de biliard, sunt rugați a se adresa administrației ziarului nostru.

Valoroasele cărți ale savantului canonic Dr. Augustin Bunea:

1. »Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa«, schiță biografică, Blaj 1890, 20 fileri.

2. »Cestiuni din dreptul și istoria bis. române unite«, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 2 cor. Partea II. 400 pag. 8° 1 cor. 50 fil.

3. »Istoria scurtă a bisericii române unite cu Roma«, în Șematismul Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș pe anul 1900, costă 8 coroane,

4. »Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovic«, sau Istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri.

5. »Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse«. Prețul 5 coroane.

6. »Ierarhia Românilor din Ardeal și Ungaria« 3 coroane.

7. »Mitropolitul Sava Brancovici« 1 cor. 50 fileri.

8. »Amintirea lui T. Cipariu« 50 fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului din Blaj și la toate librăriile românești. 9—10

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 1 Martie. Foia oficială de eri publică numirea a 15 fișpani noi între cari: proprietarul Fejérváry Jenő p. comitatul Bistrița-Năsăud, Szentkereszty Béla p. com. Treiscaune, Mara Laszlo p. comit. Hunedoarei, Somogyi István p. comit. Târnavei-mari, contele Bethlen Balázs p. comit. Solnoc-Dobăca, Betegh Miklos dr. p. comit. Turda-Arieș, conte Haller János p. comitatul Udvarhely, Medve Zoltán dr. p. comit. Caraș-Severin și Csaba Adorján p. comit. Sătmăruului.

Budapesta, 1 Martie. Iusth și-a început turneul prin țară. Eri a vorbit la Mohacs iar astăzi la Satorajajuhely.

Sibiu, 1 Martie. D-l Dr. E. Babeș publică în »Tel. Rom.« o declarație în care spune între altele, că în urma situațiunii schimbate a aflat de bine ași intrerupe activitatea politică și a-și sista încercările pentru formarea unei grupări deosebite de partid, pentru a încunjura bănueli asemenea celor cuprinse în comunicatul comitetului național.

București, 1 Martie. Eri dimineață la orele 10 colaboratorii și prietini revistei »Convorbiri Literare«, între cari d-nii Mehedinți, Delavrancea, Iacob Negruzzi, Filipescu, Pangrati, Onciul, Țigara Samurcaș, Nica, Em. Antonescu, P. Missir, Duiliu Zam-

firescu, Evolceanu, sau prezentat în locuința d-lui Titu Maiorescu.

D-l Barbu Delavrancea a oferit sărbătoritului numărul special din »Convorbiri literare«, spunând următoarele:

D-ta fiind lumina gândirei românești, volumul oferit este un slab reflex al acestei lumini și inima tuturor celor ce-l oferă.

D-l Maiorescu, foarte emoționat a mulțumit călduros pentru semnul de dragoste, ce-i arată colaboratorii »Convorbirilor literare« spunând între altele: »Mi-duceți inima D-v., eu mai am puțin de iubit fiindcă sunt în vârstă. Voi iubiți înainte fiindcă mai aveți vreme: eu trebuie să iubesc concentrat și așa vă iubesc«.

Apoi d-l Maiorescu s-a întreținut cu persoanele de față.

Viena, 1 Martie. Starea primarului Dr. Lueger, e neschimbată. Bolnavul zace de oare întregi aproape fără conștiință. Bătăile inimii devin tot mai slabe. Se așteaptă din oară în oară desnodământul fatal. Maj. Sa a renunțat la prânzul, ce era să-l dea astăzi în onoarea miniștrilor.

Bibliografie.

Anunțăm pe cetitorii »Gazetei« că din *Manualul complet de Agricultură rațională* în 6 volume, de prof. George Maior, a apărut acum vol. I. *Agrologia* în ediție nouă, revăzută și completată pe baza ultimelor descoperiri ale științei și tehnicii agricole. Unele capitole au trebuit refăcute cu totul din nou — alte amplificate și luate capitole cu totul noi, ca: mijloacele de combaterea secetei, ameliorarea semințelor, reduplicarea recoltelor la cereale prin sădire și prăsiere etc. Prețul 7 lei. Se poate procura dela autor și dela librăria A. Mureșianu, Brașov.

În tipografia librăriei Ciurcu va apare zilele acestea »Procent, Promil, Intere și Teoria conturilor curente« o carte de specialitate din științele comerciale de d-l profesor I. C. Panfu.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Râm.

Redactor responsabil: Ioan Spudercu.

Dr. STERIE N. CIURCU.

VIII Kochgasse Nr. 29 — Viena

Consultațiuni

on celebritățile medicale, cu specialiștii de la facultatea de medicină din Viena.

Telefon nr. 17065.

poate s-or fi gândit la serbarea noastră — nu s-a primit nici o telegramă. Un lucru însă trebuie cu plăcere să constat, că nici o voce discordantă din acele două centre de cultură, nu s-a auzit în public și această împrejurare încă era de ajuns, era totuși o aprobare în tăcere.)

Toți, în Ardeal, au luat la cunoștință cele întâmplări la Viena. Profesorii de la Brașov se bucurau, că ideile, propagate și de ei încă de mult, dau acum roade; profesorii de prin alte părți, vor fi stat la început pe gânduri, văzând cum tinerii crescători sub aripile lor se întorc cu convingeri nouă, apoi se vor fi cugetat mai adânc la programul stabilit de Haliță, școlarul pedagogului Dittes, în care cu toată dragostea atrage luarea aminte a crescătorilor asupra educațiunii tinerimei de la gimnazii și cu deosebire asupra învățământului limbii și literaturii române.

O singură voce contrară s-a ridicat în public, dar a rămas și aceea izolată și fără nici un efect. Prof. de limba și literatură română dela universitatea din Cluj,

Dr. Grigore Silasi a scris în »Familia« din Oradea-mare în Nr. 33—36 din 1882, un lung articol intitulat: »D-l Slavici și serbarea României June în onoarea »Conv. lit.« În el combate pe Slavici pentru un răspuns dat în »Familia« unui »critic Elie Trăilă« — care scrisese cam nefavorabil despre novelele lui Gane — și combate totdeodată și serbarea ținută de noi la Viena. Ideile puse în articolul lui Silasi erau de altmintearea generale la școala veche, ce apunea cu încetul și mulți dintre bătrânii dascăli din Blaj și Năsăud aprobau încă acele idei. Articolul, reasumează niște »convingeri« dintr-o vreme, nu așa de mult trecută, și în mare parte și convingerile, cu cari veniseră la Viena mulți dintre colegii noștri de la cele două gimnasii, din Blaj și din Năsăud.

Articolul are în frunte un motto luat din Edgar Quinet, în care se zice: »limba singură e marca lor (a Românilor) de nobleță în mijlocul barbarilor... și interpretând, nu tocmai serios, spusele lui Quinet, vrea să dovedească că toate cuvintele, cari nu-s de origină latină, trebuiesc alungate din limbă și înlocuite cu cuvinte nobile din limba latină. Nevrând să primească nuanțele de semnificare ale cuvintelor: *visibilu* și *surugiu*, ci propunând espresia *mănușiu*, și în loc de *veste*, *faima*, etc. exclamă: »cu un cuvânt, după intima noastră convingețiune, e un *placiu* (placulum=placat mare), pentru că e *necesariu* (?) și neololitor a profana altarul Lărilor și Penaților latini ai limbii românești, cu

toate lăpădăturile barbare, sub pretextul a nu știu ce nuanțe de sens a acelora. Acești Lari și Penați latini ai limbii ne păzără ca ginte latină în răstimp de două mii de ani. La Dumnezei streini nu ne închinăm, pentrucă nu le cunoaștem puterea și bunăvoința față de noi... În alt loc din acel lung articol se exprimă precum urmează: »limba-ne veche *italică* este, după *nemuritoru* Quinet, semnul, titlul nobleței noastre, deci și al dreptului nostru la o viață individuală națională în aceste regiuni. Cine ne ajută a păstra, a apăra, a desvolta această salvatoare latinitate în limba și în întreaga ființă a noastră: pace și frăție aceluia! Cine lucră contrar, pe unul ca acela îl ținem sau orb sau *malevol*, una din două. Pe unul ca acela din datorință românească îl vom combate fără cruțare și sperăm după Dumnezeu, că geniul coloniilor latine, aduse înainte de asta cu două mii de ani în acest paradis pământesc de lângă Caraș și Istru, își va inspira luptaci în toate timpurile și printr-ânșii va veghia deapurarea asupra originalității, erăriei și frumșetei graiului și cu acesta împreună asupra vieții poporului său român«.

Pentru a reținea un ecclșior din credințele literare ale trecutului nostru, nu așa de îndepărtat, mai amintesc un singur pasaj din convingerile lui Silasi. El continuă: »precum mersul cultural al limbii italiene fu caracterizat prin zisa: »lingua toscana in bocca romana«, așa poate se va zice oarecând despre româneasca no-

stră: »limba ardeleană în gura bucureșleană«.

Această prorocie, vedem bine, că nu s-a împlinit și dacă ar mai trăi profesorul de odinioară Silasi și ar vedea progresul, ce l-a făcut limba și literatura noastră, nu mă îndoiesc, că el însuși s-ar bucura că n-a fost un proroc adevărat.

Puse față în față convingerile manifestate la Viena și părerile din articolul lui Silasi s-ar putea zice, că se »îngână zina cu noaptea«, și într-adevăr așa și era pe atunci. Era încă mare nedumerire în unele părți, numai cu greu s-ar fi despărțit de »frazele frumoș sunătoare« și mulți stau încă la cumpănă cu hotărârea, în ce parte să se alature:

Dar — soarele răsărise la Iași, se înălțase sus de tot, razele lui încălziau și luminau, nu mai era putere, care să împedeze lăfărea adevărului. Bătrânii se împușinau din ce în ce, duceau cu ei în mormânt și convingerile lor, iar tinerii, cari veniau, să le ia locul, aduceau idei nouă, școala veche nu mai avea viață.

Rectificare. În foiletonul din Nr. trecut la pag. a doua, coloana a treia, rândul prim să se cetească: *versificator*; la pag. a treia, coloana întâia, rândul prim să se cetească: *se aleturau la noi*.

*) O dare de seamă amănunțită a serbării noastre am făcut-o eu sub numele I. C. Frunză, în nume ce-l purtam în clubul nostru și am publicat-o ca foileton în »Gazeta Transilvaniei« (pe atunci încă nu avea introdusă ortografia fonetică, dar a introdus-o în scurtă vreme, îmi pare la 1883) Nr. 66 și 67 din 11 și 13 Iunie; și a fost reproducută în »Convorbiri literare«, Nr. 4 din 1 Iulie 1882.

